

O'zbekiston Investitsion Siyosatini Takomillashtirish Orqali Iqtisodiy Raqobatbardoshlikni Oshirish Yo'LLari

Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich

Iqtisodiyot fanlari, Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Raqamli iqtisodiyot kafedrası katta o'qituvchisi, Email: j.nurboyev@dtpi.uz

Hakimov Quvonchbek

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Tadbirkorlik va boshqaruv fakulteti Iqtisodiyot
yo'nalishi 2I-2021-guruh 4-bosqich talabasi, Email: khakimovvv2107@gmail.com

Anatatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston iqtisodiyotida xususiy sektorning rivojlanishi va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishning milliy raqobatbardoshlikka ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada mamlakatda xususiy tadbirkorlik muhitini yaxshilash, sarmoyadorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, davlat tomonidan ko'rsatilayotgan yordam va rag'batlantirish mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning iqtisodiy o'sish va eksport salohiyatini oshirishdagi ahamiyati yoritiladi. Maqola doirasida mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar taqdim etilgan. Tadqiqot natijalari O'zbekiston iqtisodiyoti barqarorligini ta'minlash va xalqaro bozorga integratsiyalashishda xususiy sektor va xorijiy investitsiyalarning rolini yanada kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston iqtisodiyoti, Innovatsion rivojlanish, Barqaror iqtisodiy o'sish, Sarmoyadorlar uchun sharoitlar, Investitsiya strategiyasi.

Kirish

O'zbekiston iqtisodiyoti mustaqillik yillarida asta-sekin shakllanib, xususiy sektorning o'sishi bilan birga yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Xususiy sektor mamlakatdagi iqtisodiy faollikning asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Bu soha investitsiyalarni jalb qilish, ish o'rinlari yaratish va mahsulotlarning turini ko'paytirishda katta rol o'ynaydi. Xususiy biznesning rivojlanishi iqtisodiy raqobatni kuchaytiradi, chunki u samaradorlikni oshirishga va innovatsiyalarni joriy etishga turtki beradi. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar esa mamlakatga zamonaviy texnologiyalar, moliyaviy resurslar va xalqaro tajriba olib kiradi. Bu sarmoyalar sanoat, xizmat ko'rsatish, qishloq xo'jaligi va boshqa tarmoqlarni rivojlantirishga imkon yaratadi. Xorijiy investorlar bilan hamkorlik mahalliy korxonalar uchun yangi bozorlar ochish, mahsulot sifatini oshirish va raqobatbardoshligini ta'minlash imkonini beradi. O'zbekiston hukumati xususiy sektor va xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish uchun ko'plab chora-tadbirlar ishlab chiqmoqda. Ular orasida soliq va bojxona imtiyozlari, soddalashtirilgan litsenziya berish tartiblari, investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlash markazlarining tashkil etilishi mavjud. Shu bilan birga, sud-huquq tizimini takomillashtirish va korrupsiyaga qarshi kurashishda qat'iy choralar ko'rilmogda.

Biroq, xususiy sektor va xorijiy investitsiyalarni rivojlantirish yo'lida hali bir qator muammolar ham mavjud. Masalan, moliyalashtirishga cheklovlar, ayrim byurokratik to'siqlar, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi va yuqori malakali kadrlar tanqisligi kabi omillar investitsiya oqimining oshishiga to'sinlik qilmoqda.

Kelajakda xususiy sektor va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishi va raqobatbardoshligini yanada kuchaytirish uchun asosiy yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi. Innovatsiyalarni joriy etish, yangi texnologiyalarni olib kirish, eksport salohiyatini oshirish va ichki bozorni kengaytirishda ushbu ikki omil hal qiluvchi rol o'ynaydi.

O'zbekiston iqtisodiyoti bugungi kunda yangi rivojlanish bosqichiga o'tmoqda va bu jarayonda xususiy sektorning o'rnini tobora oshib bormoqda. Xususiy sektor iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri bo'lib, u yangi ish o'rinlari yaratishda, investitsiyalarni jalb qilishda va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar mamlakat iqtisodiyotiga zamonaviy texnologiyalar, moliyaviy resurslar va xalqaro tajriba olib kiradi. Ushbu maqolada xususiy sektor va xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish orqali O'zbekistonning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirish masalalari ko'rib chiqiladi.

Xususiy sektor mamlakat iqtisodiyotida faol o'sib bormoqda. Yangi korxonalar tashkil etish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha davlat tomonidan ko'plab dasturlar qabul qilinmoqda. Xususiy biznes iqtisodiyotdagi raqobatni kuchaytiradi, xizmatlar va mahsulotlarning sifatini yaxshilaydi hamda investitsiyalarni jalb qilishga yordam beradi. Shu bois, xususiy sektor faoliyatini soddalashtirish va uni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biridir.

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TXXI) esa mamlakat iqtisodiyotiga yangi imkoniyatlar olib keladi. Xorijiy investorlar yangi texnologiyalarni, ilg'or boshqaruv tajribasini va moliyaviy resurslarni taqdim etadi. Bu esa mahalliy ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi bozorlarni egallash va eksport hajmini ko'paytirishga yordam beradi. O'zbekiston hukumati xorijiy investorlarni jalb qilish uchun soliq imtiyozlari, huquqiy kafolatlar va investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirmoqda. Biroq, bu sohada ba'zi muammolar ham mavjud. Byurokratik to'siqlar, moliyalashtirishda qiyinchiliklar, infratuzilmaning ba'zi sohalarida rivojlanmaganligi investitsiya muhitiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shuningdek, yuqori malakali kadrlar yetishmovchiligi xorijiy investorlarning ayrim loyihalarni amalga oshirishida qiyinchilik tug'diradi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasida samarali hamkorlik, ta'lim va malaka oshirish tizimini yaxshilash zarur.

O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish uchun xususiy sektor va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish sohasida bir qator muhim chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozim. Birinchidan, huquqiy asoslarni yanada mustahkamlash va investitsiya shartnomalarining kafolatlarini oshirish kerak. Bu sarmoyadorlarga davlat tomonidan ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi va investitsiya muhitini barqarorlashtiradi.

Ikkinchidan, byurokratik jarayonlarni yanada soddalashtirish va raqamlashtirish zarur. Investitsiyalarni ro'yxatga olish, litsenziyalar olish, soliq va bojxona jarayonlarini osonlashtirish investitsiya oqimining oshishiga turtki bo'ladi. Uchinchidan, moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish, xususan, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash uchun maxsus kredit va grant dasturlarini joriy etish lozim.

To'rtinchidan, kadrlar malakasini oshirish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash sohasida davlat dasturlarini kengaytirish zarur. Bu xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda va ichki bozorni raqobatbardosh qilishda muhim omil bo'ladi. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari orqali yirik infratuzilma loyihalarini amalga oshirish istiqbollari mavjud.

Kelajakda, O'zbekiston Markaziy Osiyoda logistika va ishlab chiqarish markaziga aylanishi mumkin. Bu uchun xususiy sektorni rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni keng jalb etish kerak. Innovatsion texnologiyalar, ekologik toza ishlab chiqarish va raqamli iqtisodiyot sohalarida sarmoyalar o'sishi mamlakat raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi.

XULOSA

Xususiy sektor va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar O'zbekiston iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Xususiy biznesni rivojlantirish

mamlakatda iqtisodiy faollikni kuchaytirib, yangi ish o‘rinlari yaratishga va mahsulot sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, xorijiy investitsiyalar zamonaviy texnologiyalar va moliyaviy resurslarni olib kirib, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va eksport salohiyatini oshirish imkonini beradi. Biroq, investitsiya muhitini yanada yaxshilash, byurokratik to‘siqlarni kamaytirish va kadrlar malakasini oshirish orqali bu sohaning salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarish lozim. Kelajakda xususiy sektor va xorijiy investitsiyalarni rag‘batlantirish bo‘yicha islohotlar O‘zbekistonning global iqtisodiy maydondagi o‘rnini mustahkamlash va barqaror rivojlanishni ta‘minlash uchun asosiy omil bo‘lib qoladi.

ADABIYOLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar bo‘yicha davlat qo‘mitasi hisobotlari va statistik ma‘lumotlari, 2023–2024 yillar.
2. Jahon Banki. “Doing Business 2024: O‘zbekiston iqtisodiyoti tahlili”, World Bank Reports, 2024.
3. Asian Development Bank (ADB). “Uzbekistan Economic Update”, 2023.
4. Islomov J. “Investitsiya muhitini yaxshilash va xususiy sektorni rivojlantirish strategiyalari”, Toshkent, 2022.
5. Abdullayev B. “O‘zbekiston iqtisodiyotida xorijiy investitsiyalarning roli”, iqtisodiy jurnal, 2023.
6. Mirziyoyev Sh.M. “O‘zbekistonning iqtisodiy islohotlari va investitsion imkoniyatlari”, rasmiy nutqlar to‘plami, 2021–2024.
7. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi va Tashqi iqtisodiy faoliyat vazirligi hisobotlari.
8. Xalqaro Valyuta Fondi (IMF). “Uzbekistan: Economic Outlook and Reform Priorities”, 2023.
9. Xalqaro iqtisodiy hamkorlik va investitsiyalar bo‘yicha maqolalar va tahlillar, Toshkent, 2022.
10. “O‘zbekiston iqtisodiyoti va investitsiyalar”, ilmiy to‘plam, Toshkent, 2024.